

המצבה ובית אלוקים

וירש זרעך את שער אויביו, והתברכו בזרעך כל גויי הארץ. הופעת ישראל בעולם בראשונה בצדו הגלוי, בתור עם בין העמים, עם מוקף משונאים, החפצים לבלעו, והוא מתגבר ומנצח אותם, זאת היא תכונת הברכה הגלויה בישראל. אבל כל זה רק מעבר והכנה לעתיד הגדול, אשר אור ד' הגנוז יתגלה על ישראל, וכל העמים יכירו כי לא עם פשוט בין עמי העולם הוא ישראל, אלא הופעת דבר ד' באנושיות ובכל ההווה, או בהתגלותה של ההערכה הפנימית של כנסת ישראל ההולכת ונמשכת מתוך האור הפנימי הצפון, שנגמר בשולו, וערכו המשוכלל, בנסיון המקודש הנשגב הזה, לעומת שני ערכים אלה, החצון והפנימי, יבאו בזמנים שונים, בתחלה התכן הגלוי, וירש זרעך את שער אויביו אבל באחרינה הצורה הפנימית תתגבר, ותצא ממחבוא לאור עולם לעיני כל גויים, ויתברר לכל שאי אפשר שימצאו אויבים לגוי, שהוא נושא בתוכו ברכה לכל עמי התבל, ואז יתברכו בזרעך כל גויי הארץ.

א. עולת ראי

עמ' צ"ו

אלה החוקים והמשפטים, הדקדוקים וגופי ההלכות, על אומה זו הנפלאה, שנתקיימה בניסי נסים וצצה ופרחה בקדושתה המיוחדת גם בימי עניה ומרודה וזכתה לאורה גדולה, בעת תבוא התגלות צדקתה וכבודה יאמרו כולם: מעתה נדע שלא די לנו באותה ההכללה של קריאה בשם ד' לבד במושג-האמונה הערום, אשר חשבנו אותה למספיק לכל התפקידים הנשמתיים, אלא צריכים אנו לעלות „אל הר ד'“ הקורא בכללות לקדושת אמונת ד', והכרתו בכלל, למען נבוא אל הבית פנימה, „אל בית אלהי יעקב“¹⁰, ולא נסתפק עוד בהכרה כללית ובמושגים כלליים, שראינו כבר שאינם מספיקים להאיר את הסגולה העליונה בעולם ולבסס את האנושיות על בסיס יסודי, כי-אם נשוב לאשר זנחנו ואבן מאסנו מוכרח להיות לראש פינה, והם הם הלמודים הפרטיים שהם נחלת-יעקב המיוחדת לעד, כמה שנוכל עכ"פ להקות ולקחת מהם רטיה למחץ העולם והאדם הלקוי בכל ערכיו, „ויוורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו“. והלמוד הפרטי הזה המלא רוח מיוחד וסגולות מפורטות, אינו מצוי כלל בשוק הרוחני הכללי, „בגוים אין תורה“¹¹ אע"פ שיש חכמה¹², „כי מציון תצא תורה ודבר-ד' מירושלים“¹³. באותה הפרטיות המיוחדת לקדושת ישראל אנו באים אל הבית פנימה, אבל גם כאן אנו פוגשים ההכללה והפרטה, אבל לגמרי בצורה אחרת: ולעומת מה שבזמן שאנו עוסקים בהערכת כל העולם כולו הגנו מקדימים את ההכללה על הפרטיות, ומפעולת אב-המון-גוים¹⁴ אנו באים ל„בית יעקב אשר פדה את אברהם“¹⁵, הגנו מהפכים את הסדר כשאנו עוסקים בהטבת האורה בישראל פנימה. אם נבא מיד אל ההכללה ונאמר: מושג-האומה עולה על כל, מבלי אשר נדאג למלא את המושג הזה בברכת-ד' והשפעת-הקודש, הגנו הולכים ונכשלים, נאחזים בסבך אותה המסכה הנסוכה על כל הגוים, החושבים שהצבוריות לבדה היא יסוד הכל ובגללה הכל שרוי הכל מחול, ואינם שמים על לב

את הגיוני-רוחי ע"ד מצבה, במה ובית-המקדש, למדרגותיהם, ארשום בזה למר בקצרה.

ב. אגרות הראי"ה

אגרת תשמ"ו

ראינו שמצבה היתה אהובה בימי האבות, ונשנאה אח"כ לגמרי בלא שום התר זמני². הבמה הותרה ונאסרה והותרה עד שנאסרה לגמרי, ע"י קביעת בית-עולמים שנקרא „נחלה — שאין לה הפסק“³, כמבואר שלהי זבחים. מהו תכן מצבה באר הרמב"ם בהלכות עבודה-זרה⁴, שהוא בנין שמתקבצים לעבודה סביבו, וראוי להתבונן על הקו המבדיל בין מרכז שמתקבצים לעבודה סביבו, שנתרחק, ובין בנין שמתקבצים לעבודה בתוכו, שנשאר אהוב. הנה בפסחים פ"ח אמרו חז"ל: מאי דכתיב: „הזלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ד' אל בית אלהי יעקב“? לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו בית. באור הדבר, כי מראש אמנה⁵ כשהחל איתן האזרחי⁶ לקרא בשם ד', הלא לא היתה הקריאה מפורטת בדרך-עבודה מיוחדת ומסודרת להלכותיו, כי-אם להפנות את הלבבות בכלל לשם ד' אל עולם קונה שמים וארץ⁷. וסגנון זה אינו מניח הבדל בין עם לעם, וכל

באי-עולם יוכלו יחד להתקבץ לעבוד את ד'⁸. וזאת היא הוראת המצבה: נקודה מקודשת מרכזית, שהכל מתקבצים לעבודה סביבה באין הבדלה. אבל מעמד כזה הוא רק מעמד של הכשרה. מגמתה העליונה היא, שתבא לעולם אותה הסגולה של העבודה הרצויה, המסודרת ברוח-ד' ומיוחדת לישראל עם-סגולה, ולזאת המדרגה אין כל באי-עולם ראויים להשתתף בשוה, ויעקב כאשר ראה את הסגולה המיוחדת, העתידה להופיע מזרע ברכ ד' אשר יפרח ממנו, אמר אז: „והאבן הזאת אשר שמת מצבה“⁹ לא תהיה עוד מצבה חפשית, שהעבודה תהיה מרוכות סביבה בלא הבדלת מחיצות, כי-אם „יהיה בית אלהים“, בית מיוחד מוקף מחיצות, שרק הראויים לו יכולים לבא אליו. וכל העמים אין להם עדיין שום מושג איזו תועלת יש בכל אותה הפרטיות המסודרת, בכל אותם גופי-הלכות של תורה ומצותיה, שישראל מצטיינים בהם בכל מעשיהם וביחוד בעבודת הקדש והמקדש. אבל, אע"פ שבזמן הזה עדיין לא זרח האור ולא הוכר הכח החי העליון מהתופעה העליונה המבורכה אשר לחלק יעקב בגופי תורתו המיוחדת לו, העולה על הכלליות של הקריאה בשם ד' אל עולם בכלל מכמה מעלות, לעתיד לבא כשיראו כל באי-עולם מה פעלו

כי הכמות לא תוכל לעולם להכריע לצד עליון את האיכות; ואם מותר האדם מן הבהמה הוא באיכותו — איך יתכן שכל סגולתו ושאיפת-מעשיו תהיה רק למען הרבוי הכמותי בלא דרישה עליונה איכותית? אמנם יקרה היא לנו הכמותיות הצבורית, אבל לא מצד געגועים בהמיים המגלמים את המחשבה, כי-אם בסגולה בהירה, בהעמדת הסגולה של היחידים במלוי קדושתם, בצביון קדשם ואור טהרת מדותיהם. וממכון מלא אוצר-חיים כזה ראוי לבא להכללה צבורית, שכמותה נעשית כלי מוכשר לקבל את שפעת-האורה של כל הנקלט באוצרות היחידים, המשפחות, העדות והשבטים, ועושה אותם חטיבה אחת עליונה המאירה באור-שבועתיים. על-כן מוכרחת היתה במת-היחיד להיות מותרת¹⁶, אחרי שבכללות נתאגדה הצבוריות צריכים למלאותה ענין, והשלום הוא הכלי המחזיק את הברכה¹⁷, והברכה עצמה מה היא? — קדש-ד' העליון בכל סגולותיו, אמנם אחר שחזתה הנבואה ברוח-קדשה, שהמלוי הפרטי כבר בא לגמר-בשולו באופן הראוי להיות מצטרף אל הכלליות, או בא תור האחדות הכללית הנאדרה-בקדש לעד, ובמת-יחיד, גם אותה המוקפת יריעות ומחיצות, שעולה הרבה בפנימיותה על מצבה, הפתוחה לכל, גם היא נאסרה¹⁸, ונקבעה קדושת בית-עולמים הכללית. „זאת מנוחת עדי עד“¹⁹. יוכנו השי"ת לראות מהרה באורו הגדול על ציון ועל מקראיה וישיבנו ברחמינו אל ארץ-חמדתו, והיה זה שלו' וברכת אה"ר כנה"ר ונפש ידי"ע דוש"ת,

הק' אברהם יצחק ה"ק

